

الگوهای رفتاری بازدارنده مزاحمت برای زنان در قرآن کریم

اکرم دژیان^۱ | احمد نظری^۲ | رضا کهساری^۳

۶

سال سیزدهم
پاییز و زمستان ۱۴۰۲

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۹/۰۶

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۶/۰۲

صص: ۱۵۵-۱۸۲

شاپا چاپی: ۰۸۷-۲۷۱۷X

الکترونیکی: ۰۸۸۸-۲۷۱۷

چکیده
این تحقیق با هدف ارائه الگوهای رفتاری بازدارنده مزاحمت برای زنان از منظر قرآن کریم، با روش تحلیل محتوا انجام گرفته است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که داشتن احساس امنیت از حقوق اولیه انسان‌ها قلمداد می‌گردد؛ این در حالی است که برخی، با ایجاد مزاحمت، زنان را از این حق محروم کرده و نظم روانی آنان را به هم می‌ریزند؛ زیرا مجرمین کار خود را مخفیانه پیش برده و افراد قربانی بعضاً نیز برای حفظ آبرو و کش‌دار نشدن مسئله با سکوت و پنهان‌کاری، زمینه را برای سلطه‌گری بیشتر این افراد فراهم می‌کند. واقعیت جامعه حاکی از آن است که این مشکل بسیار فراگیر است و حساسیت نسبت به رفع آن ضروری است؛ زیرا سلامت جامعه در گرو سلامت زنان و مادران است. تا زمانی که نگاه جنسیتی به زنان از بین نرود و به زن به‌عنوان انسان نگریسته نشود، نمی‌توان انتظار حضور سالم زنان در اجتماع را داشت و احساس امنیت را برای آنان فراهم نمود.

کلیدواژه‌ها: الگوی رفتاری، بازدارنده، قرآن کریم، مزاحمت، زن.

DOR:

۱. دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران:

dinadezhban1358@gmail.com

۲. نویسنده مسوول: استادیار گروه الهیات (تفسیر و علوم قرآنی)، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران:

Drahmadnazari5@jmail.cam

۳. استادیار گروه الهیات (کلام اسلامی)، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران: r.kohsari@semnaniau.ac.ir

۱. مقدمه

ایجاد مزاحمت برای زنان و دختران در جوامع بشری تلقی از خشونت علیه زنان است؛ خشونتی که در تمام ملل و دوران‌ها وجود داشته و تنها مربوط به دوران مدرن و صنعتی شدن جوامع نمی‌شود. البته جوامع امروزی با وضعیت توسعه شهری و پیشرفته با اشکال و ابعاد جدیدی از مزاحمت برای زنان روبرو است؛ از جمله: مزاحمت‌های کلامی و فیزیکی در اماکن عمومی مانند متلک‌پرانی‌های جنسی، نگاه خیره شهوانی، لمس لحظه‌ای بدن و حتی مزاحمت‌های مجازی که این روزهای به فراوانی یافت می‌شود.

هرچند با ورود مدرنیسم، زنان از آزادی عمل بیشتری برای حضور در فضاهای عمومی برخوردار شدند، ولی هنوز مسائل اساسی فرهنگی- اجتماعی برای حضور زنان در فضاهای عمومی حل نشده است (لطفی و همکاران، ۱۳۹۳: ۸). مزاحمت‌های خیابانی نسبت به زنان، یکی از این مسائل است که در کشورهای مختلف جهان، با شدت و ضعف متفاوت، وجود دارد. مزاحمت جنسی و مزاحمت خیابانی بسیار شایع هستند و تجربه مشترکی برای تمام زنان هستند. اغلب در مورد این مزاحمت‌ها صحبت نمی‌شود و به‌عنوان یک آسیب، جدی گرفته نمی‌شوند (Fileborn, 2013: 12) و تنها در چند دهه گذشته، مسئله مزاحمت‌های خیابانی، از یک مشکل خصوصی پنهان، زشت، در اکثر موارد کشف‌نشده، به‌صورت یک مسئله اجتماعی و عمومی، تبدیل شده است (Sever, 1999: 470).

انسان بر اساس سرشتی که دارد پیوسته در پی نقشه راهی برای ایجاد سبک مشخص که برآورده‌کننده نیازهای روحی باشد هست؛ از جمله مشکلات زندگی اجتماعی انسان برخوردهای مرعوب‌کننده رنجش آور است که برخی بیمار دلان برای جنس مخالف خود به وجود می‌آورند؛ و در بیشتر مواقع فرد قربانی مسئله را از نزدیک‌ترین بستگان خود نیز مخفی می‌کند چراکه این مشکل را نقصی بر عملکرد خود می‌داند. از این رو در وصف امنیت دوران ظهور بیان شده که «زنان به راحتی می‌توانند مسیر سبزه‌زار طولانی را بدون همراهی هیچ مردی به تنهایی طی کنند» (فیض کاشانی، ۱۳۷۱: ۲۶۷).

از این رو برای ایجاد امنیت جامعه به موضع مزاحمت برای زنان و شیوه‌های مقابله‌ نگاهی نو می‌اندازیم تا از شاهره‌ الگوهای رفتاری و بازدارنده‌های مقابله‌ای قرآن کریم در پیشگیری از مزاحمت برای زنان در جهت ایجاد امنیت و رفاه جامعه، گامی مؤثر برداشته شود. سؤال اصلی این تحقیق عبارت است از: الگوهای رفتاری بازدارنده در دفع مزاحمت زنان در قرآن کدام است؟

۲. مبانی نظری و ادبیات تحقیق

۱-۳. تعریف مفاهیم و اصلاحات

۱-۱-۳. مزاحمت

مزاحمت به لحاظ جنبه حقوقی آن، تعرض نسبت به حقوق فردی اشخاص محسوب می‌شود. البته باید عنوان کرد تعرض، به معنای دست‌درازی کردن و ایجاد مزاحمت جسمانی می‌باشد و غیر از تجاوز جنسی (Rape) است؛ یعنی این که شخص خاطی، آزادی، آسایش و آرامش روحی و روانی در حال تردد در اماکن عمومی زنان و کودکان را با حرکات و رفتار خود دچار اختلال کرده و باعث تشویش خاطر آنان گردد (طهماسبی نیک، ۱۳۸۳: ۲۵۹ و ۲۶۰؛ کاوه، ۱۳۹۱، ج ۲: ۱۱۲۸). با توجه به اینکه مزاحمت جنسی شامل تماس‌های فیزیکی نیز می‌شود، باید بین مزاحمت فیزیکی و روابط نامشروع بدون رضایت تفکیک قائل شد. وجه متمایز جرم مزاحمت از روابط جنسی بدون رضایت در این است که در مزاحمت فیزیکی، رابطه جسمانی حالت اولیه داشته و هدف مرتکب، اکتفا به همان سطح بوده (نظیر دست‌درازی کردن در اتوبوس) یا اینکه علی‌رغم هدف مرتکب به پیشروی در همان سطح اولیه متوقف می‌گردد (پاک‌نهاد، ۱۳۹۲: ۱۳).

۲-۱-۳. الگوی بازدارنده

لغت‌شناسان (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۱۲: ۶۸۵) «بازدارنده» را به معنی عایق، حائل و جلوگیری کننده دانسته‌اند؛ در فلسفه بازدارنده آن است که اراده و فکر را از اشتغالات داخلی یا خارجی دور می‌کند و موجود زنده را از رسیدن به هدف خاص خود باز می‌دارد (عباس‌نژاد، ۱۳۹۰: ۵۶) و به

بیان بهتر بازدارندگی استفاده یک طرف از مجموعه‌ای از تهدیدها برای قانع کردن طرف دیگر به عدم انجام یک عمل نامطلوب است. در حوزه خانوادگی الگوی بهترین خانواده را در چند سوره به‌ویژه سوره هل اتی (الانسان) مطرح و خانواده امیرمؤمنان(ع) را بهترین خانواده برای سرمشق انسان‌ها برمی‌شمارد. این‌ها خانواده کاملی هستند که در همه زمینه‌های بینشی و نگرشی و اعتقادی و رفتاری خانوادگی و سیاسی و اجتماعی می‌توانند سرمشق باشند. در حوزه الگوها اگر به حضرت موسی(ع) و خضر(ع) به‌عنوان کسانی که علم خویش را در مسیر کمالی بهره گرفته‌اند، به‌بلعم باعورا به‌عنوان کسی که علم خویش را در راه تباهی به کار گرفته است نیز اشاره می‌کند. در مسئله اخلاق جنسی به یوسف(ع) برای پاک‌دامنی اشاره می‌کند و در همین حوزه به رفتار زشت زن عزیز مصر و اشراف قوم قبطی در سوره یوسف اشاره و ضد الگوها را معرفی می‌کند که چسان می‌توانند موجبات تباهی جامعه‌ای را فراهم آورند. در همین حوزه با اشاره به اخلاق جنسی مثبت دختران شعیب اشاره کرده و در مقابل نیز با بیان ضد الگو مردان و زنان قوم لوط که به هم‌جنس‌گرایی رو آورده‌اند می‌کوشد تا زشتی رفتار اخلاق جنسی ایشان و خروج آنان را از اعتدال تبیین و تحلیل کند (یعقوبی فر، ۱۳۸۸) صاحب‌نظران بر این باورند که دانش و آگاهی بشر نسبت به بازدارنده‌ها اگر مقرون به ایمان و اقدام شود، در بیشتر اوقات انسان را بر آن‌ها چیره می‌گرداند (احمدی، ۱۳۷۱: ۱۲۳).

۲-۳. پیشینه پژوهش

الگوهای رفتاری و بازدارنده‌های مقابله‌ای قرآن کریم در پیشگیری از مزاحمت برای زنان آنچه تاکنون نگاشته شده، بیشتر مقالاتی است که از بُعد جامعه‌شناختی، علوم اجتماعی، حقوقی و روان‌شناختی به مسئله نگریسته‌اند و به‌صورت مستقل، مورد توجه قرار نگرفته؛ هرچند، با جستجو در آثار اندیشمندان به مطالبی در این باره برمی‌خوریم که به شرح ذیل است:

جدول ۱. پیشینه تحقیق

نام محقق	عنوان تحقیق	خلاصه نتایج
محمدتقی ایمان و همکاران (۱۳۹۰)	زنان، مزاحمت و واکنش: بررسی تجربه دختران دانشجو درباره مزاحمت‌های خیابانی و واکنش به آن	بیشتر به صورت مصاحبه رفتار عملی دختران دانشجو در مواجهه با شرایط را ثبت کرده و تحلیلی از انگیزه و ریشه‌های آن ارائه نداده است.
هاشمیان‌فر و همکاران (۱۳۹۳)	بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر پدیده مزاحمت جنسی زنان در شهر اصفهان	به‌طور خاص عوامل زمینه‌ای که در ارتکاب مزاحمت دخیل‌اند؛ همچون فرهنگ، اقتصاد و... را مورد بررسی قرار داده است.
هاشمیان‌فر و گلستان (۱۳۹۳)	جرم‌شناسی مزاحمت جنسی و خیابانی علیه زنان و دختران در شهر اصفهان	به ابعاد حقوقی و ضعف قوانین در این رابطه می‌پردازد؛ و نشان می‌دهد که بین اماکن عمومی پرتردد، نوع وسیله نقلیه مورد استفاده و ساعت رفت‌وآمد با مزاحمت جنسی (خیابانی) اتفاق افتاده رابطه وجود دارد.
صفاریان و همکاران (۱۳۹۴)	بررسی عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر میزان مزاحمت‌های خیابانی: مورد مطالعه شهر کرمانشاه	این مقاله نتیجه می‌گیرد که پایگاه اقتصادی اجتماعی، وضعیت تأهل و همراه داشتن در رفتن به خیابان بر میزان مزاحمت‌های خیابانی تأثیر معناداری دارد.
لهسایی‌زاده و یوسفی نژاد (۱۳۸۹)	رابطه بین پذیرش هنجارهای جنسیتی و تجربه میزان مزاحمت جنسی: مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه شیراز	بررسی رابطه بین پذیرش هنجارهای جنسیتی و میزان تجربه زنان از مزاحمت‌های خیابانی صورت گرفته و نتیجه حاکی از این است که نوع پوشش، نوع آرایش به‌عنوان دو شاخص پذیرش هنجارهای جنسیتی بیشترین تأثیر را بر میزان تجربه مزاحمت خیابانی دارند.
کلاتری و همکاران (۱۳۸۸)	تحلیل فضایی و پهنه‌بندی جرائم شهری زنجان با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی GIS مورد مطالعه: بزه ایجاد مزاحمت خیابانی	پژوهش از پهنه‌بندی خوشه‌ای و شکل‌گیری کانون‌های جرم‌خیز ایجاد مزاحمت خیابانی در خیابان‌های بخش مرکزی زنجان حکایت دارد.
پاک‌نژاد (۱۳۹۲)	تحلیل حقوقی - جرم‌شناسی مزاحمت جنسی	ابتدا به مطالعه پیامدهای منفی مزاحمت جنسی و سپس به علت‌شناسی مزاحمت از بعد حقوقی پرداخته است.

۳-۳. مبانی نظری

برای واژه «مزاحمت» معانی متعددی ذکر شده است. از جمله، ممانعت، تعرض، معارضه، تصدیق و آزرده‌گی، زحمت دادن، رنج رسانیدن (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۱۳: ۲۰۷۳۹). تحلیل‌گران اجتماعی با توجه به آسیب‌های فردی و اجتماعی آزارهای خیابانی و تکثر روزافزون و متنوع آن، ضرورت طرح، بررسی و برنامه‌ریزی در مواجهه با آن را بیان می‌کنند. ترس و ناامنی، فشارهای روانی، مخدوش شدن شخصیت و کاهش مشارکت اجتماعی زنان، کمترین پیامد آزارهای خیابانی است که جبران‌ناپذیر و نیازمند هزینه‌های مالی و انسانی سنگینی است. بدین لحاظ، برای بررسی علمی این موضوع، در آغاز مفهوم آزار خیابانی تعریف و تحدید می‌شود. رفتار جنسی نامشروع گاه با خشونت، آزار و اذیت انجام می‌شود. دین اسلام مخالف هر نوع رفتار جنسی نامشروع است، خواه با رضایت یا عدم رضایت باشد و زمانی که بزهکاری جنسی، همراه با آزار و اذیت باشد، آزار جنسی است و اگر فردی در مقابل رفتاری که ماهیت جنسی و التذاذ جنسی دارد، تمکین نشان دهد، آن رفتار جزء مقوله آزار جنسی نخواهد بود، بلکه نوعی انحراف جنسی است و عواقب خاص خود را دارد. در قوانین اسلام انحراف جنسی همراه با آزار جنسی شدیدتر مجازات می‌شود (آقاچانی، ۱۳۸۳: ۱۶۰). این اصطلاح عموماً هنگامی به کار می‌رود که بخش‌های جنسی بدن فرد، مورد شکنجه قرار می‌گیرد؛ نظیر شکنجه جنسی زنان توسط مردان. این اصطلاح به‌ویژه زمانی به کار می‌رود که قدرت طرفین نابرابر باشد. این اصطلاح در کودکان به کار نمی‌رود (سهراب‌زاده، ۱۳۸۹: ۳۶). بر همین اساس، مزاحمت جنسی به هرگونه رفتار آزاردهنده و مرعوب‌کننده‌ای اطلاق می‌شود که برخلاف رضایت سوژه و با توجه به هویت جنسی وی صورت پذیرد (پاک‌نهاد، ۱۳۹۲: ۱۳) که می‌تواند طیف وسیعی از رفتارها را شامل شود؛ اما در یک تقسیم‌بندی کلی می‌توان آن را به سه دسته تقسیم نمود:

- الف) کلامی؛ شامل به کارگیری الفاظ رکیک، پیشنهادات جنسی، اظهار نظر در مورد ظاهر و پوشش فرد، شوخی‌های جنسی و...؛
- ب) غیر کلامی؛ شامل اصرار به سوار اتومبیل شدن، چشم‌چرانی، چشمک زدن، ارسال پیام، یادداشت، تصاویر جنسی و تعقیب فرد در اماکن خلوت و...؛

ج) تعرض فیزیکی؛ شامل لمس اعضای بدن، سد کردن راه شخص و ممانعت از عبور وی و تعرض است.

۳-۳-۱. انواع مزاحمت خیابانی

مزاحمت خیابانی هر روز می‌تواند به شکلی نو و بدیع ظاهر شود و هوسرانی سیری‌ناپذیر با استخدام قوه خیال، طرحی نوین را در اشباع غریزه جنسی بکار گیرد و وسایل تکنولوژیکی، حمل‌ونقل و ارتباطات را در خدمت مزاحمت‌های جنسی قرار دهد. در یک تقسیم‌بندی کلی انواع مزاحمت خیابانی عبارت‌اند از:

۱. آزار گفتاری

این نوع آزار از جلوه‌های زشت و شایع مزاحمت‌های خیابانی است که فرد مزاحم با مخاطب قرار دادن زن، الفاظی را با نیت شهوانی و به منظور لذت‌جویی بکار می‌برد. در این نوع آزار، بانوان، در حال عبور از خیابان و خرید از بازار یا برگشت به خانه با افراد حقیر و منحرف مواجه می‌شوند که تمام ارزش و هویت خود را تحت الفاظی رکیک به نمایش می‌گذارند. تمسخر به‌ظاهر فرد یا تعریف از او، فحش و ناسزاگویی و تهدید و توهین، از جمله آزارهای لفظی مزاحمان خیابانی است.

۲. مزاحمت رفتاری

در این نوع آزار نیز شخص فاعل با حرکات و رفتار مخالف شئون و حیثیت زنان، آن‌ها را در معابر و اماکن عمومی مورد آزار جنسی قرار می‌دهد. نظیر آنکه برخی افراد مزاحم از طریق بوق‌های ممتد خیابانی، روشن و خاموش کردن چراغ و ایست و گریزهای افراطی و معنادار در برابر بانوان منتظر تاکسی، موجب هتک حرمت نوامیس می‌شوند، یا با وسیله نقلیه موتوری به سمت آن‌ها یورش می‌برند، یا راه عبور آن‌ها را می‌بندند، یا آن‌ها را تعقیب می‌کنند، یا با استفاده از ازدحام و شلوغی جمعیت در اتوبوس یا اماکن عمومی به تعرض بدنی اقدام می‌کنند، یا با نگاه‌های ممتد شهوانی و آزاردهنده، آزادی آنان را سلب می‌کنند و ... که تمام این موارد از مصادیق آزارهای خیابانی است. گاه این آزارها با استفاده از خشونت، تهدید و با سلاح سرد انجام می‌شود (روزنامه جام‌جم، ۱۳۸۲/۵/۲۲).

۳-۳-۲. پیامد مزاحمت خیابانی

انحرافات اجتماعی معمولاً آسیب‌های متعددی را می‌آفرینند. به‌طور کلی پیامدهای مزاحمت خیابانی را می‌توان در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی مورد بررسی قرار داد.

۳-۳-۲-۱. پیامدهای فردی

۳-۳-۲-۱-۱. تأثیر بر فرد بزهکار

- تخریب هویت جنسی: مزاحمین خیابانی به تناسب نوع تربیت خانوادگی و میزان فرهنگ‌پذیری و لذت حاصل از تخیل جنسی در قالب گفتار و رفتار، تمایل به تکرار آن دارند. تکرار آزار جنسی باعث پیدایش طبیعت ثانویه در چنین افرادی می‌گردد؛ به گونه‌ای که آزارشان را در سطح جامعه تعمیم می‌دهند. این هویت جنسی جدید، میل به گزینش همسر را از آن‌ها سلب می‌کند، درحالی‌که مطابق فرهنگ و آداب اسلامی هویت جنسی، راه خاصی را جهت ارضای غریزه جنسی نشان می‌دهد.

- بی‌قیدی و رهایی مطلق: مزاحمان خیابانی به دنبال سوژه موردنظر خود، بدون مقصد خاصی در خیابان‌ها به پرسه زدن و ولگردی می‌پردازند. این موضوع می‌تواند سایر انحرافات اجتماعی را به دنبال داشته باشد که مهم‌ترین و خطرناک‌ترین آن‌ها، تشکیل باند انحراف و خرده‌فرهنگ بزهکاری است.

- مغفول گذاردن تکالیف: بی‌تردید مزاحمت خیابانی، فرصت‌ها را از مزاحمین سلب می‌کند و مانع انجام وظائف آن‌ها در محیط خانه، مدرسه و محل کار می‌شود؛ هرچند که در اغلب موارد، فرد بزهکار به چنین آسیب‌هایی توجهی ندارد. همچنین این رفتار مذموم، فرد را از رعایت و توجه به اصول اخلاقی و مذهبی غافل می‌نماید.

- احساس شرم و بی‌ارزشی: احساس گناه و شرم در برخی اوقات و ساعات می‌تواند اعتمادبه‌نفس را از آن‌ها سلب کرده و در میان‌سالی به احساس خودکم‌بینی یا بی‌ارزشی منتهی شود (لطف‌آبادی، ۱۳۸۱: ۱۹۸).

۳-۳-۲-۱-۲. تأثیر بر فرد بزه دیده

- سلب امنیت فردی: زنانی که مورد آزار خیابانی بوده‌اند یا این وقایع را شنیده‌اند، در خیابان‌ها

احساس امنیت و آسودگی ندارند. ترس و بی‌اعتمادی نسبت به افراد و احتمال سودجویی، روح و روان آن‌ها را آزرده می‌کند.

- خدشه به حیثیت و منزلت انسانی: هیچ فردی انتظار ندارد که دیگران منزلت او را پایمال کنند، آسیبی که از این جهت متوجه فرد می‌شود، عواقب خطیری از قبیل افسردگی، تحقیر و خودکم‌بینی، افزایش خستگی، رنجش و کاهش نشاط را به دنبال دارد.

- احساس بدبینی به جنس مخالف: یکی از پیامدهای طبیعی، ولی زیان‌بار آزارهای خیابانی، ایجاد احساس بدبینی زنان نسبت به جنس مرد است؛ یعنی وجود چنین آسیب‌هایی می‌تواند ترسیم‌کننده چهره نامطلوبی از مردان، خصوصاً افراد ناشناس برای زنان باشد. این بدبینی به نوبه خود مانع هر نوع معاشرت انسانی بین دو جنس مخالف خواهد بود. احساس بدبینی گاه به تنفر جنسی می‌انجامد و زن را در موضع پرخاشگری نسبت به جنس مرد قرار داده و در زندگی زناشویی اختلالاتی ایجاد می‌کند.

- تخریب روابط بین فردی و گروهی: فرد بزه دیده ممکن است توانایی خود را در ایجاد ارتباط متعادل با دیگران و حتی خانواده از دست بدهد. هرچند این مشکل برای اشخاص دارای هویت سالم و ثابت کمتر ایجاد می‌شود، زیرا آن‌ها احساس می‌کنند که مورد ظلم و ستم واقع شده‌اند، هرچند فردی که حقوقش به ناحق ضایع شده و به میزان قدرت خود دفاع کرده است، نباید احساس شرمندگی کند.

- آسیب‌های جسمی: آزارهای خیابانی گاه با خشونت و ضرب و شتم همراه است، به خصوص زنانی که در مقابل مهاجم تسلیم نمی‌شوند و از خود دفاع می‌کنند، دچار آسیب‌های جسمی می‌شوند.

۲-۲-۳. پیامدهای خانوادگی

- تهدید حیثیت خانواده: بخشی از آسیب‌ها به خانواده بزه دیده منتقل می‌شود، نظیر مخدوش شدن منزلت و حیثیت خانواده فرد که به جهت تعلق او به خانواده‌اش، این آثار و پیامدها به سایر اعضای خانواده سرایت می‌کند. لذا احساس توهین و تخریب منزلت فرد، آتشی است که دامن خانواده را می‌گیرد. خانواده‌هایی که یکدیگر را می‌شناسند، همسایگانی که با هم ارتباط دارند، اطلاع آن‌ها از وضعیت فرد بزه دیده، ممکن است عزت و آبروی خانواده را مخدوش کند.

- ایجاد تنش در درون خانواده: گاه مزاحمت‌های خیابانی باعث جدال و تنش در روابط گرم و صمیمی اعضای خانواده می‌شود. شوهر، همسرش را و پدر، دخترش را... تویخ می‌کند، این تنش‌ها سبب پیامدهای دیگری از قبیل شک و بدبینی، ممانعت خروج از منزل یا عدم اجازه جهت کار و تحصیل... می‌گردد.

- سلب امنیت خانواده‌ها: یکی از عوارض شایع مزاحمت‌های خیابانی، سلب امنیت خانواده است. به گونه‌ای که والدین کمتر جرأت خواهند کرد که فرزندان خود را در محیط ناامن جامعه روانه کنند. اضطراب، نگرانی، دغدغه و ترس، آرامش آن‌ها را سلب می‌کند، در نتیجه شادابی و طراوت لازم را در محیط خانه نخواهند داشت.

۳-۲-۳. پیامدهای اجتماعی

هرچند آسیب‌های معطوف به فرد و خانواده، از اهمیت زیادی برخوردارند، اما این آسیب‌ها در فضای جامعه مضاعف می‌شوند؛ زیرا جامعه و فشار اجتماعی بر فرد و خانواده تأثیرگذار است، جامعه ظرف فرهنگ است و افراد به گونه‌ای اجتماعی می‌شوند که فرهنگ اقتضا می‌کند، بنابراین آسیب‌های اجتماعی بسیاری از افراد، خانواده‌ها و نهادهای اجتماعی را تحت پوشش قرار می‌دهد. آزارهای خیابانی و توسعه آن در سطح شهر، حجب و حیا را که عامل مهمی در کنترل اخلاقی است، فرسایش می‌دهد و همه کسانی را که حیای اجتماعی، مانع ارتکاب علنی فساد اخلاقی آنان می‌گردد، به صحنه می‌کشاند و کلیت شهر را محیط خلوت آزار جنسی توسط آنان قرار می‌دهد.

- کاهش مشارکت اجتماعی زنان: با افزایش مزاحمت‌های خیابانی، مشارکت اجتماعی و فرهنگی زنان، خصوصاً زنان محجبه کاهش می‌یابد؛ زیرا طبیعی است که هرگاه خروج از منزل و موقعیت مطمئن، مقارن با آزارهای خیابانی باشد، ترس از عواقب و خطرات آن دامنه فعالیت آن‌ها را کاهش می‌دهد یا هزینه چنین مشارکتی را افزایش می‌دهد.

- آشفته‌گی در روابط اجتماعی: جامعه سالم، از روابط اجتماعی معقول و مطلوبی برخوردار است و شهروندان از طریق الگوهای قابل پیش‌بینی رفتار، کنش متقابل دارند. چنانچه به واسطه دخالت متغیری ناهمگون، معادلات رفتاری تغییر کند و رفتار آدمیان قابل پیش‌بینی نباشد، با وضعیتی به نام آشفته‌گی اجتماعی یا آنومی مواجه خواهیم شد. در جامعه آشفته، ارزش‌ها،

مطلوبیت اجتماعی و کارکرد خود را از دست می‌دهند و هنجارها بدون ممانعت اجتماعی شکسته می‌شوند.

آزارهای خیابانی در روندی رو به گسترش، روابط بین فردی و گروهی را از جهت کمی و کیفی تحت تأثیر قرار می‌دهد. از جهت کمی؛ ارتباط فرد آسیب‌دیده به اشخاص خاص، منطقه و قلمرو فیزیکی معینی محدود می‌شود و نمی‌تواند با هر کسی ارتباط انسانی برقرار کند و رفت و آمدهای او کاهش می‌یابد. از جهت کیفی، رفتارها قابل پیش‌بینی نیست، هنجارها و ارزش‌ها مراعات نمی‌شود. در چنین فضایی قبح اجتماعی آزار جنسی شکسته می‌شود و در نتیجه فشار اجتماعی بر علیه آن کاهش می‌یابد. حاصل این موارد، آشفتگی در روابط اجتماعی از جهت اخلاقی و فرهنگی است. با توجه به این مطالب دین مبین اسلام که همواره به تعالی روحی افراد عنایت داشته، بسیار تأکید دارد که انسان را از افتادن در ورطه‌های هلاکت برهاند، از این رو به باور صاحب‌نظران علوم قرآن (مصطفوی، ۱۳۶۰، ج ۱۰: ۱۹۷ الی ۲۰۸، سیزواری نجفی، ۱۴۱۹، ج ۱: ۳۷۱؛ آبیاری، ۱۴۰۵، ج ۱۰: ۴۲۴؛ حسینی شیرازی، ۱۴۲۳، ج ۱: ۳۷۸) واژه‌هایی همچون لعب، خوض، لهو، عبث، لغو و... اگرچه در وصف اعمال متفاوتی بکار رفته ولیکن مزاحمت از مصادیق آن نیز قلمداد می‌گردد؛ و در این مقوله تأکید هرچه تمام‌تر اسلام بر انجام اعمال پیشگیرانه است؛ زیرا پیشگیری به مراتب آسان‌تر از ترک عمل خواهد بود. و راهکارهای پیشگیرانه اسلام خود در دو مقوله راهکارهای فردی و اجتماعی قابل بررسی است.

۴. راهکارهای فردی

۴-۱. تقویت عزت نفس

عزت نفس از نگاه آموزه‌های اسلامی این معنا را دارد که انسان برای خود چنان منزلتی در نظر بگیرد که حاضر نشود به پلیدی گناه و رفتار مغایر با شأن انسانی تن دهد. شرافت و ارزش خود را بشناسد تا هنگام مواجهه با شرایط سخت خود را حفظ کند. عزت نفس یعنی فرد خود را در برابر پلیدی به هیچ قیمتی نفروشد و به بیان دیگر عزت نفس درک و کشفی است که انسان از جایگاه و منزلت خود در برابر استعداد، کشش روح و در هستی از درونش دارد. از همین رو امام علی (ع) می‌فرماید: «مَنْ كَرُمَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ لَمْ يُهِنَّهَا بِالْمَعْصِيَةِ؛ کسی که خود را بزرگ می‌انگارد، خویش را

با گناه خوار نمی‌سازد» (تمیمی آمدی، ۱۴۱۰ ق: ۶۳۴؛ لیشی واسطی، ۱۳۷۶: ۴۳۹)؛ لذا یکی از عوامل موفقیت‌آمیز پیشگیری در برابر مزاحمت، تقویت عزت‌نفس در وجود بانوان و باور این موهبت خدادادی است چراکه سبب و ریشه بسیاری از ناکامی‌ها، انتخاب راه‌های خلاف عرف و شرع، بزهکاری‌های گوناگون و شکستن هنجارهای مقدس جامعه را می‌توان در کمبود عزت‌نفس جستجو نمود. برخی از راهکارهای برجسته که در تقویت عزت‌نفس قرآن کریم بدان‌ها اشاره نموده بدین قرار است.

۱- طلب عزت از خداوند متعال

قرآن کریم می‌فرماید: «مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا»؛ «کسی که خواهان عزت است (باید از خدا بخواهد چراکه) تمام عزت برای خداست» (فاطر/۱۰) لذا انسان در سایه پرستش خداوند متعال و تسلیم در برابر حق و عمل صالح و ایمان به عزت می‌رسد.

۲- تمسک به قرآن کریم

بر طبق آموزه‌های اسلامی تمسک به قرآن کریم عامل سربلندی و عزت است. «تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ»؛ «این کتابی است که از سوی خداوند عزیز و حکیم نازل شده است» (زمر/۱) لذا چون خداوند متعال منشأ عزت است، کلامش دربردارنده عوامل عزت و بزرگواری انسان است.

۳- توسل

«فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ * وَإِنَّهُ لَدِكُّ لَكَ وَ لِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ»؛ «آنچه را بر تو وحی شده محکم بگیر که تو بر صراط مستقیم؛ و این مایه یادآوری (و عظمت) تو و قوم تو است و بزودی سؤال خواهید شد.» (زخرف/۴۳-۴۴)

۴- تعامل با مومنان

«... وَ لِلَّهِ الْعِزَّةُ وَ لِرَسُولِهِ وَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ لَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ»؛ «درحالی که عزت مخصوص خدا، رسول او و مؤمنان است ولی منافقان نمی‌دانند!» به همین دلیل ارتباط با مؤمنان که گردن به بندگی خداوند متعال دارند و عزت‌نفسشان را از سرچشمه اصلی یعنی خداوند متعال گرفته‌اند؛ می‌تواند مانع ذلت‌پذیری و عامل عزت باشد. لذا انسان‌ها و به‌ویژه زنان در مقوله مزاحمت با توکل

به منشأ عزت، تمسک به آیات قرآن کریم، توسل به بزرگ مردان مؤمن، پیامبر، ائمه اطهار و تعامل با پیروان راستین اسلام می‌توانند به قله انسانیت برسند و از تسلیم شدن در برابر خواسته‌ها و عواطف نامشروع جلوگیری کنند.

۲-۴. رعایت عفت و کنترل نگاه

قرآن کریم زنان و مردان را مورد خطاب قرار داده و فرموده که نگاه خود را کنترل نمایند «قُلْ لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ»؛ «به مؤمنان بگو چشم‌های خود را (از نگاه به نامحرمان) فرو گرفته، عفاف خود را حفظ کنند این برای آنان پاکیزه‌تر است خداوند از آنچه انجام می‌دهید آگاه است!» (نور/۳۰) مراد از آیه غض بصر و آشکار نساختن مواضع زینت و حفظ عورات و امر به حجاب داری و... است؛ و تناسبی که بین «يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ» با «حَفَظُوا فُرُوجَهُمْ» می‌باشد بدین معنا است که واژه (حفظ فروج) پوشاندن آن از نظر نامحرمان است. (رک: طباطبایی، ۱۴۱۷ ق، ج ۱۵: ۱۱۰-۱۱۲) ابو بصیر از امام صادق پرسش نمود: «الرَّجُلُ تَمَرٌ بِهِ الْمَرْأَةُ فَيَنْظُرُ إِلَيْ خَلْفِهَا قَالَ أَيْسَرُ أَحَدِكُمْ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى أَهْلِهِ وَ ذَاتِ قَرَابَتِهِ قُلْتُ لَا قَالَ فَارْضَ لِلنَّاسِ مَا تَرْضَاهُ لِنَفْسِكَ»؛ «اگر در راه زنی از کنار مردی بگذرد آیا جایز است به پشت او بنگرد؟ حضرت فرمود: آیا کسی از شما دوست دارد مردی اجنبی به همسر او، یا زنی از بستگانش نظر افکند؟ عرض کردم: نه، فرمود: برای مردم همان را بخواه و راضی باش که برای خود می‌خواهی و راضی هستی.» (ابن بابویه، ۱۴۰۴ ق، ج ۴: ۱۹) و در کلام دیگری امام صادق (ع) فرمود: «مَا يَأْمَنُ الَّذِينَ يَنْظُرُونَ فِي أَدْبَارِ النِّسَاءِ أَنْ يَتَلَوْا بِذَلِكَ فِي نِسَائِهِمْ»؛ «چه اطمینانی دارند آنان که به پشت زن‌های مردم چشم می‌دوزند و از اینکه نسبت به همسران خود ایشان، دیگران چنین نکنند.» و همین مضمون در سایر روایات (ابن بابویه، ۱۴۰۴ ق، ج ۴: ۲۲ و ۱۸؛ قتال نیشابوری، ج ۲: ۳۶۶) قابل مشاهده است.

۳-۴. عفت ورزی و پوشش مناسب

نسل بشر، زیباپسند است و گرایش به انواع زیبایی‌ها مانند زیبا سخن گفتن، خود آراستن از فطرت انسان‌ها سرچشمه می‌گیرد. در این میان، آنچه اهمیت دارد، نگه‌داشتن حریم‌ها و خارج نشدن از اعتدال در این زیباپسندی و عفت ورزی است. در لغت عفت به معنای مناعت است، بدین صورت که حالتی برای نفسش باشد که به وسیله آن از غلبه شهوت جلوگیری شود (راغب

اصفهان، ۱۳۷۴، ج ۲: ۶۱۸). صاحب‌نظران علم اخلاق، همواره پاک‌دامنی را به منزله اساس جلوگیری بخش عظیمی از صفات رذیله دانسته و ملکات فاضله قناعت، صبر، زهد، غیرت، حیا و... را از نتایج عفاف می‌دانند و اعتقاد دارند اگر عفاف در روح فرد راسخ شد، فرد به عزت دست می‌یابد (رک: عظیم زاده اردبیلی، ۱۳۹۱: ۱۲۱-۱۲۴). قرآن کریم خطاب به همسران پیامبر که در اصل مخاطب آن‌ها همه زنان مؤمن می‌باشد، می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأُزْوَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا»؛ «ای پیامبر! به همسران، دختران و زنان مؤمنان بگو: «جلباب‌های خود را بر خویش فروافکنند، این کار برای اینکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند بهتر است (و اگر تاکنون خطا و کوتاهی از آن‌ها سرزده توبه کنند) خداوند همواره آمرزنده و رحیم است.» (احزاب/۵۹). بر این اساس، عفاف کامل و پوشش عقیفانه زن مسلمان تجسم حرمت و بهترین سلاح اجتماعی اوست تا افراد شهوت پرست به فکر تعرض او نیفتند. زنی که در زندگی اجتماعی حجاب اختیار می‌کند و جذابیت هایش را مختص شوهر خود قرار می‌دهد، نهایت وفاداری به شوهرش را نشان می‌دهد که این رویه به‌طور طبیعی متقابلاً محبت شوهر و تحکیم بنیان خانواده را در پی خواهد داشت.

۴-۴. هشیاری و عدم حضور در مکان‌های آسیب‌زا

ترس ممدوح نوع خاصی از برانگیختگی و هوشیاری درونی است که موجب می‌شود انسان به‌طور هوشمندانه و در چارچوب عقل از مهلکه‌های خطری که او را تهدید می‌کند، خارج شود. عدم حضور در مکان‌های آسیب‌زا در فرهنگ اجتماعی اسلام جایگاه ویژه‌ای دارد. آیات قرآن و سیره عملی رسول گرامی اسلام (ص) بیانگر تأثیر شگرف این پدیده اجتماعی در سلامت ساختار جامعه اسلامی می‌باشد. ترک مکان پرخطر، رهایی از فشار و ظلم قلمداد می‌شود و آیات زیادی (رک: نحل/۴۱؛ عنکبوت/۲۶) به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم بر آن تأکید دارد به‌ویژه قرآن کریم می‌فرماید: «وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاعِمًا كَثِيرًا وَسَعَةً...» (نساء/۱۰۰)؛ «کسی که در راه خدا هجرت کند، جاهای امن فراوان و گسترده‌ای در زمین می‌یابد» در این آیه به‌صراحت دستور می‌دهد که اگر در محیطی به خاطر عواملی نتوانستید آنچه وظیفه‌دارید انجام دهید و ایمان و جانتان در خطر بود، به محیط و منطقه امن دیگری مهاجرت کنید (طباطبایی، ۱۴۱۷

ق، ج ۵: ۵۲ و ۵۳) از همین رو پیامبر فرمودند: «مَنْ فَرَّ بِدِينِهِ مِنْ أَرْضٍ إِلَى أَرْضٍ وَإِنْ كَانَ شِبْرًا مِنْ الْأَرْضِ اسْتَوْجِبَ الْجَنَّةَ؛ کسی که برای حفظ دین و آئین خود از جایی به جای دیگر هجرت کند، استحقاق بهشت می‌یابد.» لذا در آموزه‌های دینی نیز به افراد سفارش شده که با رویکردی پیشگیرانه رفتار خود را به گونه‌ای تنظیم کنند که انگیزه آزار دیگران را فراهم نیاورند و عملکرد خود انسان می‌تواند بهترین محافظ در برابر آسیب‌های جامعه باشد.

۵. راهکارهای اجتماعی

۵-۱. تکریم شخصیت زن و حذف نگاه جنسیتی

جایگاه زن در زندگی چون لنگرگاهی است که ساکنان خانه را در پناه خود ایمن ساخته و به جمع آنان شادی می‌بخشد. زنان قادرند علاوه بر نقش مادری، با تلاش و هدایت به زندگی سامان بخشیده و در مواقع سخت با بروز استعدادها و خدادادی، مردان بی تفاوت را به حیات امیدوار ساخته و با ایثار، به حفظ و بقای خانواده کمک نمایند. آرامش را مردان در کنار همسران خویش به دست آورده، در پرتو آن کشتی زندگی را از امواج شکننده روزگار به ساحل امن می‌رسانند. زن شخصیتی است با قابلیت‌های بالقوه که به خانه و اجتماع روشنی بخشیده، به سلامت و سعادت هر دو می‌اندیشد. متأسفانه امروزه تفسیرهای غلط از جنس زن و نگاه جنسیتی خشونت علیه زنان را ترویج داده که با شناساندن و تبیین به جا در جامعه و تعریف قانون در حمایت از کسانی که مورد خشونت قرار گرفته‌اند به میزان قابل توجهی می‌توان از ایجاد مزاحمت جلوگیری به عمل آورد و این نگاه را سوق داد که اگر نگاه جنسیتی به همه چیز وجود داشته باشد، افراد نمی‌توانند به راحتی در کنار یکدیگر کار کرده و امنیت داشته باشند. اگر این نگاه اصلاح شود، زنان امنیت اجتماعی پیدا می‌کنند. از همین رو آنچه از چشم‌انداز قرآن کریم پیداست نشان می‌دهد هرچایی خداوند از مردها صحبت کرده به همان مقدار هم از زنان سخن به میان آورده مثل آیه‌هایی که در خصوص برخورد مردان بعد از طلاق بیان داشته یا در خصوص مهریه و... و همین مبنا را در روایتی مفصل پیامبر اکرم بر تکریم شخصیت زن و حذف نگاه جنسیتی و حقوق واجب زن می‌پردازد (کلینی، ۱۴۰۷، ج ۸: ۵۳).

۵-۲. تربیت صحیح فرزندان

تربیت تأثیر بسیار زیادی در تکوین شخصیت افراد دارد چه بسا ریشه بسیاری از مفاسد اجتماعی و غیر آن به خانواده بازگردد؛ بنابراین اگر فرزندان با تربیت صحیح و محبت پدر و مادر پرورش یابند، شخصیت‌های رشد یافته‌ای خواهند یافت. فرزندان باید قانونمند بوده، یاد بگیرند که برای حقوق دیگران احترام قائل باشند و بیاموزند که در هر موقعیتی چگونه رفتار کنند. قرآن کریم (رک: تحریم/۶) می‌فرماید پدر و مادر باید در حد توان نسبت به فرزندان خود احساس مسئولیت داشته باشند از این جهت حتی نسبت به وضعیت شیرخوارگی طفلی که پدر و مادرش قصد جدایی دارند می‌فرماید در هر صورت طفل نباید آزاری ببیند و با تراضی و مشورت به توافق برسید و در دو آیه از قرآن کریم بر این مسئله تأکید فرموده است. همچنین قرآن به جایگاه مادر در خانواده بسیار اهمیت داده، بدیهی است اگر شخصیت زن به‌عنوان مادر و خواهر در خانواده تکریم شود و فرزندان با فرهنگ صحیح رشد یابند، در آینده به خود اجازه تحقیر شخصیت زنان جامعه را نخواهند داد.

۵-۳. اصلاح روابط زوجین

هر چند به‌عنوان یکی از اقدامات پیشگیرانه مسئله ازدواج بیان می‌شود؛ اما بسیاری از افرادی که برای دیگران ایجاد مزاحمت می‌کنند دارای همسر هستند، لذا قدم دوم پس از ازدواج، اصلاح روابط بین زوجین است. روابط همسران باید بر پایه صمیمیت و محبت باشد و به نیازهای هم توجه کنند تا بیرون از منزل به دنبال پر کردن خلأهای روحی و روانی خود نباشند. قرآن در این باره می‌فرماید: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ» (روم: ۲۱)؛ «و از نشانه‌های او اینکه از [نوع] خودتان همسرانی برای شما آفرید تا بدان‌ها آرام گیرید و میانتان دوستی و رحمت نهاد. آری، در این [نعمت] برای مردمی که می‌اندیشند قطعاً نشانه‌هایی است». خداوند متعال در این آیه بر جنبه مودت، که همان دوستی است تکیه می‌کند و نیز بر عنصر رحمت که هر یک با نگاهی واقع‌بینانه به طرف مقابل نگرسته و او را درک می‌کند، موقعیت، انگیزه‌ها و احساسات او را درک کند و این‌ها دستاوردهای محبت هر یک به دیگری خواهد بود. آنگاه که دو طرف به یکدیگر عشق بورزند،

این احساس تمامی موانع بین آن‌ها را برطرف خواهد کرد. مثال زیبایی که قرآن در این زمینه می‌زند، تشبیه زن و مرد به لباس همدیگر است: «هَنْ لِبَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٍ لِهِنَّ» (بقره/۱۸۷). هر یکی دیگری را مانند لباس می‌پوشاند، از همه جوانب؛ یعنی اینکه تمام احساس‌ها، تمایلات و نیازهای یکدیگر را اشباع می‌کنند. طبیعی است که احساس دوستی دوطرفه، زندگی زن و شوهر را پربار خواهد ساخت و سبب رشد بیشتر خانواده خواهد شد. رابطه بنا شده بر محبت زن و شوهر بر رابطه دوستانه والدین با فرزندان نیز تأثیر خواهد گذاشت، زیرا رابطه پدر و مادر به‌طور مستقیم بر فرزندان اثر می‌گذارد و در به وجود آمدن فضای هماهنگی و سازگاری عاطفی در میان خانواده نقش خواهد داشت.

۴-۵. فراهم کردن شرایط ازدواج

یکی از راه‌های کاهش مزاحمت، فراهم کردن زمینه ازدواج و متعهد شدن افراد نسبت به خانواده است (رک: نور/۳۲). اگر به هر دلیلی اسباب ازدواج برای فردی فراهم نبود؛ از نظر قرآن این توجیه مناسبی برای چشم‌چرانی و ایجاد مزاحمت برای ناموس مؤمنان نخواهد بود. لذا قرآن کریم (رک: نور/۳۳) به این افراد فرمان می‌دهد که عفت پیشه کنند؛ و پیامبر اکرم (ص) در حدیثی خطاب به جوانان می‌فرماید: «يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّ لَهُ وِجَاءً»؛ «ای گروه جوانان هر یک از شما که قدرت ازدواج دارد حتماً اقدام نماید، چه این خود بهترین وسیله است که چشم را از نگاه‌های آلوده و خیانت‌آمیز و عورت را از بی‌عفتی و گناه محافظت نماید و هر آن کس که از این توانایی برخوردار نیست، بر اوست که روزه گیرد، چون که آن فرو کاهنده شهوت اوست» (بخاری، ۱۴۰۱ ق، ج ۲: ۲۲۹؛ طریحی، ۱۳۷۵، ج ۵: ۱۰۲؛ دارمی، ۱۳۴۹، ج ۲: ۱۳۲).

۵-۵. تعامل صحیح با نامحرم

در جامعه امروز که افراد ناگزیر از حضور در اجتماع هستند، باید شیوه تعامل صحیح آموزش داده شود، تا جایی که ممکن است روابط غیرضروری بین زن و مرد حذف شده و ارتباط آن‌ها رسمی در عین احترام باشد؛ زیرا منع کلی حضور هر یک از دو جنس در جامعه به معنای حذف نیمی از نیروهای فعال اجتماع خواهد بود و در درازمدت نتیجه عکس می‌دهد و چیزی جز

دین‌زدگی به بار نمی‌آورد. برای تبیین این مسئله توجه به فرامین الهی بسیار راهگشا خواهد بود. از جمله مواردی که در این باره قابل استفاده است گزارش قرآن از حضور دختران شعیب در جامعه به اذن پدرشان است که نقل قرآن از حضور آنان با ظرافتی همراه است؛ از جمله اینکه آنان به کناری ایستاده و منتظر بودند مردان کار خود را به پایان رسانده، سپس برای سیراب کردن دام‌هایشان اقدام کنند و از اختلاط با مردان پرهیز کرده بودند. نکته دیگری که قابل دریافت است اینکه یکی از دختران شعیب از طرف پدر مأموریت یافت حضرت موسی را به خانه دعوت کند. قرآن در گزارشش از دختر شعیب به زیبایی، حضور وی را به تصویر کشیده و می‌فرماید تمشی علی استحیاء، گویی سوار بر حیا بوده است و در همان حال به نزد موسی آمد و پیام پدر را رساند. لذا نه می‌توان حضور بی‌قید و شرط مردان و زنان در کنار هم را توصیه نمود و نه اینکه به‌طور کامل از اختلاط زن و مرد ممانعت به عمل آورد. بلکه آنچه اسلام به مؤمنان آموزش می‌دهد حضور سالم در اجتماع است؛ و این مسئله‌ای است که جوانان باید بیاموزند. در جای دیگر قرآن می‌فرماید: «يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا» (احزاب: ۳۲)؛ «ای همسران پیامبر، شما مانند هیچ‌یک از زنان [دیگر] نیستید، اگر سر پروا دارید پس به ناز سخن مگویید تا آنکه در دلش بیماری است طمع ورزد و گفتاری شایسته گوید». امام علی فرمود: هر کس با دختران و پسران جوان شوخی کند، قطعاً به زنا دچار می‌شود (نوری، ۱۴۰۸، ق، ج ۱۴: ۳۳۱).

۵-۶. افزایش کنترل اجتماعی و نظارت همگانی

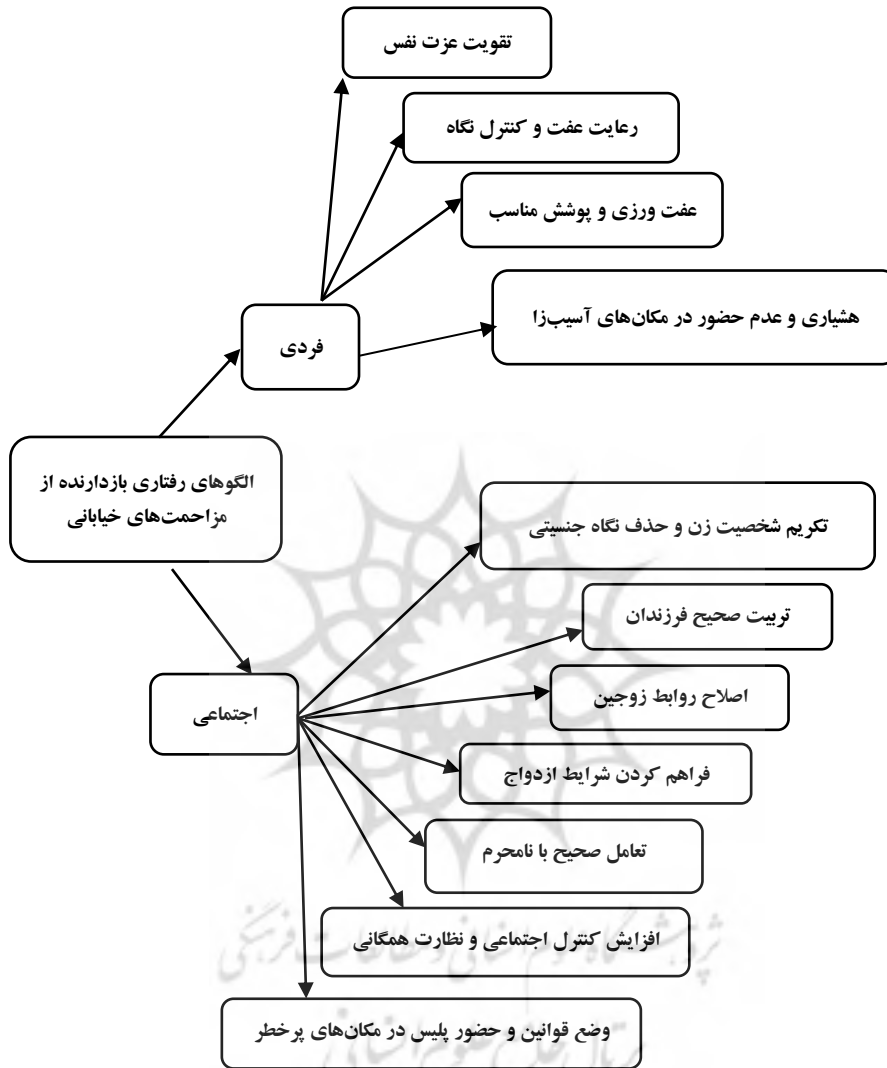
در این خصوص به فرمایش قرآن کریم (رک: آل عمران/۱۰۴) می‌بایست ضمن حساسیت به منکرات با کنترل و نظارت از آمران به معروف و ناهیان از منکر بود. همان‌گونه که در حدیثی مفصل پیامبر اسلام (ص) به تشریح می‌پردازد و می‌فرماید: «كَيْفَ بَكُمُ إِذَا فَسَدَتْ نَسَاؤُكُمْ وَفَسَقَ شَبَابُكُمْ وَكَمْ يُؤْمَرُوا بِمَعْرُوفٍ وَكَمْ يُنْهَوْنَ عَنِ مَنَكِرٍ فَقِيلَ لَهُ وَيَكُونُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ نَعَمْ وَ شَرٌّ مِنْ ذَلِكَ فَكَيْفَ بَكُمُ إِذَا أُتِيتُمُ الْمُنْكَرَ وَنَهَيْتُمُ عَنِ الْمَعْرُوفِ فَقِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَيَكُونُ ذَلِكَ فَقَالَ نَعَمْ وَ شَرٌّ مِنْ ذَلِكَ كَيْفَ بَكُمُ إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَعْرُوفَ مُنْكَرًا وَ الْمُنْكَرَ مَعْرُوفًا»؛ «چگونه خواهید بود، زمانی که زنان شما فاسد و جوانان شما فاسق شوند نه امر به معروف کنید و نه نهی از منکر

نمایید. عرض کردند: یا رسول الله! آیا این چنین خواهد شد؟ فرمود: آری از این هم بدتر خواهد شد. چه حالی خواهید داشت هنگامی که امر به منکر کنید و نهی از معروف نمایید؟! عرض کردند: یا رسول الله آیا چنین خواهد شد؟ فرمود: آری از این هم بدتر می‌شود. چگونه خواهید بود وقتی که ببینید کار خوب، زشت و کار زشت، خوب شمرده شود؟» (الحمیری قمی، ۱۴۱۳ ق: ۵۵؛ طوسی، ۱۳۶۵ ش، ج ۶: ۱۷۷).

۵-۷. وضع قوانین و حضور پلیس در مکان‌های پرخطر

از موضوعاتی که در سال‌های اخیر مورد توجه اندیشمندان با موضوع پیشگیری از مزاحمت قرار گرفته، توجه بر بزهکاران، به‌ویژه مجرمان اخلاقی است. این نظارت‌ها با هدف حفاظت جامعه در برابر جرائم اعمال می‌شود و می‌تواند زمینه‌ساز بروز چالش شود. آنچه حائز اهمیت است برنامه‌های نظارت بر اجرای قوانین مرتبط با این موضوع می‌باشد. تبیین مفهوم نظارت، راهکارهای ارائه تعریف قانونی و شناخت مصادیق جرم از عوامل اصلی کانون توجه است که مأموران امنیتی به‌ویژه پلیس می‌بایست با حضور در مکان‌های پرخطر همانند درب دانشگاه‌ها، مدارس، بازار و... سبب نظارت بر قانون شود و امنیت اجتماعی را حفظ نماید.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

۶. روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش بر اساس اهداف ترسیم‌شده و نوع سؤالات از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده می‌کند و برای تبیین متن موردنظر تحقیق از تحلیل اسنادی و مطالعات کتابخانه‌ای بهره‌گیری شده است. اساس مورد مطالعه اصلی این تحقیق قرآن کریم و تفاسیر حاکم بر آن است؛ درعین حال، حائز اهمیت است که توجه به عرف هر جامعه و قوانین مقرراتی حاکم بر آن از لحاظ نظم اجتماعی به لحاظ اصول و ضوابط اسلامی بر اساس تحلیل محتوا مورد توجه و مطالعه قرار گرفته است. به‌زعم اندیشمندان «هولستی» به کمک روش تحلیل محتوا می‌توان ویژگی خاص پیام‌ها را به‌طور نظام‌یافته و عینی شناسایی کرد به این‌گونه که پژوهش‌گر به‌جای تمرکز بر محصول نهایی با پیام‌های تولیدشده بر فرآیند تولید پیام‌ها با مضمون اجتماعی متون تأکید و مؤلف را فاعل خودآگاه لحاظ می‌کند (آقا مهدوی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۶۸).

۷. یافته‌های پژوهش و تحلیل

مآخذ	داده‌های تفسیری قرآن کریم و سیره نبوی	مفاهیم کد
(نساء: ۲۶)	«خداوند می‌خواهد (با این دستورات راه‌های خوشبختی و سعادت را) برای شما آشکار سازد» وانگهی شما در این برنامه تنها نیستید «و (خداوند می‌خواهد شما را) به سنت‌های (صحیح) پیشینیان رهبری کند» علاوه بر این «توبه شما را بپذیرد» (وَ يُتُوبَ عَلَیْكُمْ) (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، ج ۳: ۳۵۳).	برنامه زندگی و سعادت دست خداوند متعال است.
(زخرف: ۸۳)	در این آیه کارهای عادی و خلاف آن‌ها چون خارج از مقصد صحیح خدائی است، بازی قلمداد شده است (قرشی، ج ۶: ۱۹۱).	لعب از مصادیق مزاحمت است
(توبه: ۶۵)	کلمه «خوض» به معنای فرورفتن پا در مایعی از قبیل آب و یا گل است و استعمالش در غیر آن دو معنا است و به‌طور کنایه در اقدام به امور مذموم استعمال می‌شود و عملی مرئی است که بیننده را به سوءظن واداشته و فرد نمی‌تواند با عذر و بهانه آن را توجیه کند، مگر اینکه بگویند داشتیم بازی می‌کردیم و قصد دیگری نداشتیم (طباطبایی، ۱۴۱۷، ق، ج ۹: ۳۳۱).	خوض از مصادیق مزاحمت است
(اعراف: ۵۱)	«لهو» به معنای چیزی است که انسان را از کار لازم و ضروری‌اش بازدارد (طباطبایی، ۱۴۱۷، ق، ج ۸: ۱۳۴).	لهو از مصادیق مزاحمت است

مآخذ	داده‌های تفسیری قرآن کریم و سیره نبوی	مفاهیم کد
(مؤمنون: ۳)	مؤمنان از هرگونه لغو و بیهودگی رویگردانند؛ در واقع تمام حرکات و خطوط زندگی آنان هدفی را دنبال می‌کند، هدفی مفید و سازنده چراکه لغو به معنی کارهای بی‌هدف و بدون نتیجه مفید است (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، ج ۱۴: ۱۹۵).	دوری مؤمنان از مزاحمت و کار بیهوده
(فاطر/ ۱۰)	کسانی که عزت می‌خواهند از خدا بطلبند چراکه تمام عزت از آن خداست «عزت» در اصل آن حالتی است که انسان را مقاوم و شکست‌ناپذیر در مقابل باطل می‌سازد (طبرسی، ۱۳۶۰، ج ۸: ۶۲۸).	طلب عزت از خداوند متعال برای مقابله با مزاحمت
(زمر: ۱)	هر کتابی را به نازل کننده یا نویسنده آن باید شناخت و هنگامی که بدانیم که این کتاب بزرگ آسمانی از علم خداوند قادر و حکیمی سرچشمه گرفته که هیچ چیز در برابر قدرت بی‌پایانش مشکل نیست و هیچ امری از علم نامتناهی‌اش مخفی نیست پی به عظمت محتوای آن می‌بریم و بی‌آنکه توضیح بیشتری داده شود یقین پیدا می‌کنیم که محتوای آن حق است و سراسر حکمت و نور و هدایت است (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، ج ۱۹: ۳۶۳).	تمسک به قرآن کریم برای تصمیم‌سازی در مقابل باطل
(زخرف: ۴۳- ۴۴)	یعنی آنچه از آموزه‌های قرآن بر تو وحی شده است محکم بگیرید، که آن را آن‌گونه که شایسته است بخوانید و از دستورات آن پیروی کرده و از آنچه نهی نموده است خویشتان بازدارید و برپیریزی در راه حق امیدوار باشید (طبرسی، ۱۳۶۰، ج ۹: ۷۶).	توسل در برابر عمل باطل
(منافقون: ۸)	ارتباط با مؤمنان که گردن به بندگی خداوند متعال دارند و عزت‌نفسشان را از سرچشمه اصلی یعنی خداوند متعال گرفته‌اند؛ می‌تواند مانع ذلت‌پذیری و عامل عزت باشد. لذا انسان‌ها و به‌ویژه زنان در مقوله مزاحمت با توکل به منشأ عزت، تمسک به آیات قرآن کریم، توسل به بزرگ‌مردان مؤمن، پیامبر، ائمه اطهار و تعامل با پیروان راستین اسلام در جهت امر به معروف و نهی از منکر می‌توانند به قله انسانیت برسند (صادقی تهرانی، ۱۴۱۹ ق: ۵۵۶).	تعامل با مؤمنان در جهت امر به معروف و نهی از منکر برای رفع مزاحمت
(نور: ۳۰)	آیه در مورد مبارزه با چشم‌چرانی و ترک حجاب است و در حقیقت عفت و پاک‌دامنی و پاکسازی از انحرافات جنسی را بیان می‌کند (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، ج ۱۴: ۴۳۷).	رعایت عفت و کنترل نگاه
(احزاب: ۵۹)	کلمه «جلابیب» جمع جلاباب است و آن جامه‌ای است سرتاسری که تمامی بدن را می‌پوشاند و یا روسری مخصوصی است که صورت و سر را ساتر می‌شود و منظور از جمله «پیش بکشند مقداری از جلاباب خود را»، این است که آن را طوری بپوشند که زیر گلو و سینه‌هایشان در انظار ناظرین پیدا نباشد. «ذَلِكِ اَدْنٰى اَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذِنْنَ» - یعنی پوشاندن همه بدن به شناخته	عفت ورزی و پوشش مناسب

مآخذ	داده‌های تفسیری قرآن کریم و سیره نبوی	مفاهیم کد
	شدن به اینکه اهل عفت و حجاب و صلاح و سدادند نزدیک‌تر است، در نتیجه وقتی به این عنوان شناخته شدند، دیگر اذیت نمی‌شوند، یعنی اهل فسق و فجور متعرض آنان و باع مزاحمت نمی‌گردند (طباطبایی، ۱۴۱۷، ق، ج ۱۶: ۳۴۰).	
(نساء: ۱۰۰)	ترک مکان آسیب‌زا یک دستور سازنده اسلامی! به دنبال بحث درباره افرادی که بر اثر کوتاهی در انجام فریضه مهاجرت، به انواع ذلت‌ها و بدبختی‌ها تن در می‌دهند، در این آیه با قاطعیت تمام درباره اهمیت ترک مکان آسیب‌زا در دو قسمت بحث شده است: نخست اشاره به آثار و برکات هجرت در زندگی سپس به جنبه معنوی و اخروی اشاره داشته است (طباطبایی، ۱۴۱۷، ق، ج ۵: ۵۳).	هشیاری و عدم حضور در مکان‌های آسیب‌زا
(نور: ۳۲)	ترغیب به ازدواج آسان: از آغاز این سوره تا به اینجا طرق حساب‌شده مختلفی برای پیشگیری از آلودگی‌های جنسی مطرح شده است. در اینجا به یکی دیگر از مهم‌ترین طرق مبارزه با فحشاء و مزاحمت که ازدواج ساده و آسان و بی‌ریا و بی‌تکلف است، اشاره شده، زیرا این نکته مسلم است که برای برچیدن بساط گناه، باید از طریق اشباع صحیح و مشروع غرایز وارد شد (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، ج ۱۴: ۴۵۷).	فراهم کردن شرایط ازدواج
(احزاب: ۳۲)	امام علی فرمود: هر کس با دختران و پسران جوان شوخی کند قطعاً به زنا دچار می‌شود (نوری، ۱۴۰۸، ق، ج ۱۴: ۳۳۱).	تعامل صحیح با نامحرم

۸. تحلیل یافته‌ها

در این مرحله پیوندهای نامرئی هویدا و تفسیر می‌شود و ارزش هر کدگذاری محوری مشخص می‌شود. لذا از نکات یاد شده که سبب حفظ کرامت زنان و حقوق آنان و نیز مبارزه با کج‌اندیشی‌هاست می‌توان تحلیل نمود که امر به معروف و نهی از منکر در رابطه با مزاحمت برای ترسیم الگوی قرآنی با هدف پیشگیری از مزاحمت مهم‌ترین مسئله است که در هر شرایط سخت روحی نه تنها نباید فراموش شود بلکه می‌بایست در اولویت قرار گیرد؛ بدین معنا که این مهم باید

در جامعه اسلامی رونق گرفته تا با کمترین هزینه بهترین نتیجه حاصل گردد و همچنین پس از طی مراحل امر به معروف و نهی از منکر، پیشنهاد راهکار درست و آگاهی بخشی می‌بایست با متخلف به شدیدترین وجه ممکن برخورد شود تا آینه عبرت‌نما برای متجاوزین گردد و فکر تجاوز از کج اندیشان دور گردد. براین اساس وظیفه یک زن مسلمان در رابطه با مزاحمت بدین شکل ترسیم می‌شود.

- الف) در الگوی بازدارندگی در مقابل فرد مزاحم می‌بایست زن شجاع بوده و توکل بر خداوند متعال نماید و با بصیرت آرامش روحی خود را حفظ کند.
- ب) در شرایط قرار گرفته، بهترین راهکاری که مبتنی بر زمان و مکان مناسب است و می‌تواند فرد لاابالی را به خود آورد را امتحان کند.
- ج) حفظ خونسردی و برخورد قاطعانه با فرد مزاحم بدون تواضع می‌تواند متجاوز را دور نماید و از افکار منفی آن شخص نجات دهد.
- د) عدم حضور و ترک نمودن مکان‌های پرخطر که در شأن و شخصیت یک زن نیست می‌تواند به‌عنوان بهترین حالت حفظ کرامت انسانی از شر مزاحمین نجاتش دهد.
- و) مدد جستن و کمک گرفتن از افراد باایمان و صالح می‌تواند مزاحمین را مغلوب کرده و راهکاری مؤثر برای دور نمودن مزاحم باشد.

۹. نتیجه‌گیری

در تحقیق حاضر، پس از تعریف و تبیین مفاهیم کاربردی با محوریت قرآن کریم حدود ۲۷ آیه از آیات شریفه که مرتبط با الگوی بازدارندگی در مقابل مزاحمت برای بانوان بود به‌منظور غنا بخشی علمی به ماهیت پژوهش شناسایی و تفاسیر و احادیث مرتبط با آن مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با تجزیه و تحلیل داده‌ها مشخص گردید که برای واژه «مزاحمت» معانی متعددی همچون ممانعت، تعرض، معارضه، بازداشتگی زحمت، تصدیع و آزرده‌گی، زحمت دادن، رنج رسانیدن، زحمت کردن و زحمت رسانیدن ذکر شده و در قرآن کریم واژه‌هایی همچون لعب، خوض، لهو، عبث، لغو و... اگرچه در وصف اعمال متفاوتی بکار رفته ولیکن مزاحمت از مصادیق آن نیز

قلمداد می‌گردد. با عنایت به این مطلب که حقوق و وظایف یک خانم برابر با یک مرد است اما الزاماً مشابه آن‌ها نیست، به بیان بهتر مشابهت و مساوات دو مفهوم کاملاً متفاوت در فرهنگ اسلامی هستند؛ اسلام به زن جایگاهی رفیع بخشیده که حقوق او متناسب با وظایفش تعریف شود. از این حیث الگوهای رفتاری و بازدارنده‌های مقابله‌ای قرآن کریم در جلوگیری از مزاحمت برای زنان به عنوان یک حق الهی بیشتر بر پیشگیری تمرکز دارد چرا که جلوگیری از آسیب، بی‌هزینه و مؤثرترین راه برای حفظ آبروی طرفین است. از این حیث ابتدا قرآن کریم بر امر به معروف و نهی از منکر در جهت پیشگیری اجتماعی توسط کل جامعه اسلامی و مؤمنین تأکید داشته است و با فرامینی همچون تعامل با مؤمنان در جهت امر به معروف و نهی از منکر، رعایت عفت و کنترل نگاه، عفت ورزی و پوشش مناسب، هوشیاری و عدم حضور در مکان‌های آسیب‌زا، تکریم شخصیت زن و حذف نگاه جنسیتی، تعامل صحیح با نامحرم، فراهم کردن شرایط ازدواج، اصلاح روابط زوجین و... سعی دارد بستر زندگی اجتماعی اسلامی را مبراء از هر نوع آلودگی و ناپاکی نماید و سپس از زن مسلمان می‌خواهد با تکیه بر فرامین الهی و توسل به خداوند متعال شجاعت خود را حفظ نماید و آن را همسو با نیروی ایمان نماید و با صلابت مقابل فرد مزاحم ایستادگی نماید به گونه‌ای که فرد مزاحم آینه عبرت‌نما شود و با وضع قوانین و حضور مجری قانون در مکان‌های پرخطر در ایجاد مزاحمت سعی در کنترل اجتماعی و نظارت دارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

- قرآن کریم
- آفاجانی، نصراله (۱۳۸۳). «تکثر خشونت در آزارهای خیابانی»، فصلنامه مطالعات راهبردی زنان، شماره ۲۳.
- ابن بابویه، محمد بن علی (۱۴۰۴ق). «الأمالی (للسدوق)»، تهران: کتابچی.
- ابن بابویه، محمد بن علی (۱۳۶۲). «الخصال»، قم: جامعه مدرسین.
- احمدی، علی اصغر (۱۳۷۱). «روانشناسی شخصیت از دیدگاه اسلامی»، تهران: انتشارات امیرکبیر.
- بخاری، محمد بن اسماعیل (۱۴۰۱ق). «صحیح البخاری»، دارالفکر لطباعه و النشر و التوزیع
- پاک‌نهاد، امیر (۱۳۹۲). «تحلیل حقوقی- جرم شناختی مزاحمت جنسی»، پژوهشنامه حقوق کیفری، سال چهارم، ش ۲.
- تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد (۱۴۱۰ق). «غررالحکم و درر الکلم»، قم: دار الکتب الإسلامی.
- حسینی شیرازی، سید محمد (۱۴۲۳ق). «تبیین القرآن»، بیروت: دارالعلوم.
- الحمیری قمی، عبدالله بن جعفر (۱۴۱۳ق). «قرب الاسناد»، قم: مؤسسه آل‌البیت (ع) لإحياء التراث.
- دارمی، عبدالله بن عبدالرحمن (۱۳۴۹ق). «سنن دارمی»، دمشق: مطبعة الحدیثه.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷). «لغت‌نامه دهخدا»، تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد بن فاضل (۱۳۷۴). «المفردات فی غریب القرآن»، دوم، تهران: مرتضوی.
- سبزواری نجفی، محمد بن حبیب‌الله (۱۴۱۹ق). «ارشاد الاذهان الی تفسیر القرآن»، بیروت: دارالتعارف للمطبوعات.
- سهراب زاده، علی (۱۳۸۹). «راه کارهای جلوگیری از فساد جنسی در کودکان»، تهران: بی‌نا.
- شریف الرضی، محمد بن حسین (۱۴۱۴ق). «نهج البلاغه»، محقق صبحی صالح، قم: هجرت، اول.
- صادقی تهرانی، محمد (۱۴۱۹ق). «البلاغ فی تفسیر القرآن بالقرآن»، قم: مؤلف.
- طباطبایی، سید محمدحسین (۱۴۱۷ق). «المیزان فی تفسیر القرآن»، قم: دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.
- طبرسی، فضل بن حسن (۱۳۷۷). «تفسیر جوامع الجامع»، تهران: انتشارات دانشگاه تهران و مدیریت حوزه علمیه قم.
- طبرسی، فضل بن حسن (۱۳۶۰). «مجمع البیان فی تفسیر القرآن»، تحقیق و نگارش علی کرمی، تهران: انتشارات فراهانی.
- طریحی، فخرالدین بن محمد (۱۳۷۵). «مجمع البحرین»، تهران: مرتضوی

- طوسی، محمد بن حسن (۱۳۶۵). «تهذیب الاحکام، تحقیق و تعلیق السید حسن الموسوی الخراسان»، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
- طهماسبی نیک، علی اشرف (۱۳۸۳). «سیاست جنایی اسلام در برخورد با بزه کاری و بزه دیدگی زنان»، تهران: برگ زیتون.
- عباس نژاد، محسن (۱۳۶۹). «قرآن روانشناسی و علوم تربیتی»، مشهد: بنیاد پژوهش های قرآنی حوزه و دانشگاه.
- عظیم زاده اردبیلی، فائزه (۱۳۹۱). «راهکارهای تجسم عینی قرآن در سبک زندگی»، مجموعه مقالات علمی، ش ۱.
- فتال نیشابوری، محمد بن فتال (بی تا). «روضه الواعظین و بصیره المتعظین»، قم: انتشارات رضی.
- فیض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی (۱۳۷۱). «نوادیر الأخبار فیما يتعلق بأصول الدین (للفیض)»، محقق: مهدی انصاری قمی، تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی.
- قرشی، سید علی اکبر (۱۳۷۷). «تفسیر احسن الحدیث»، تهران: بنیاد بعثت.
- کاوه، محمد (۱۳۹۱). «آسیب شناسی بیماری های اجتماعی»، تهران: جامعه شناسان.
- کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق (۱۴۰۷ ق). «الکافی»، محقق علی اکبر غفاری، تهران: دارالکتب الإسلامیه، چهارم، ج ۸.
- لطف آبادی، حسین (۱۳۸۱). «روان شناسی رشد»، انتشارات سمت.
- لیثی واسطی، علی بن محمد (۱۳۷۶). «عیون الحکم و المواعظ (لللیثی)»، محقق حسین حسینی بیرجندی. قم: دار الحدیث.
- مصطفوی، حسن (۱۳۶۰). «التحقیق فی کلمات القرآن»، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۴). «تفسیر نمونه»، تهران: دارالکتب الإسلامیه.
- نوری، حسین بن محمد تقی (۱۴۰۸ ق). «مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل»، قم: مؤسسه آل البيت علیهم السلام.
- یعقوبی فر، یوسف (۱۳۸۸). «الگوها و ضد الگوها»، روزنامه کیهان.
- Filleborn, .. (2013) "Conceptual Understandings and Prevalence of Sexual Harassment and Street Harassment", Australian Institute of Family Studies.
- Huth, P. K. (1999), "Deterrence and International Conflict: Empirical Findings and Theoretical Debate", *Annual Review of Political Science*, Vol. 2, pp. 25-48.
- Sever, .. (1999) "Sexual Harassment: Where We Were, Where We Are and Prospects for the New Millennium Introduction to the Special Issue", SSS SSSSS SS3644).

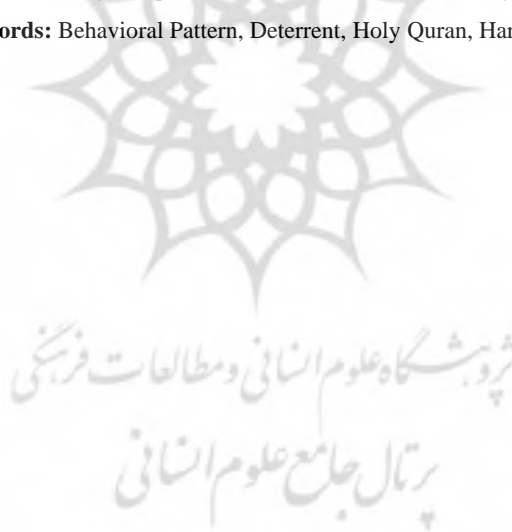
Patterns of Behavior Preventing Harassment for Women in the Holy Quran

Akram Dejyan¹ | Ahmad Nazarei² | Reza Kohsarei³

Abstract

This research has been conducted with the aim of providing behavior patterns that prevent harassment for women from the perspective of the Holy Quran, using the method of content analysis. The findings of this research show that having a sense of security is considered one of the basic human rights; This is despite the fact that some, by creating disturbance, deprive women of this right and disrupt their mental order; Because the criminals carry out their work secretly and the victims sometimes, in order to preserve their reputation and avoid the issue by being silent and secretive, it provides the ground for more domination by these people. The reality of the society indicates that this problem is very widespread and sensitivity towards its solution is necessary; Because the health of society depends on the health of women and mothers. Until the gender view of women is removed and women are not viewed as human beings, we cannot expect the healthy presence of women in society and provide them with a sense of security.

Keywords: Behavioral Pattern, Deterrent, Holy Quran, Harassment, Woman.

1. Ph. D. Student in the field of theology, Qur'an and Hadith sciences, Semnan branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran
Email: dezhbandina@gmail.com
2. Corresponding Author: Assistant Professor, Member of the Academic Staff of Islamic Azad University of Shahrood,
Email: Draahmadnazari5@jmail.cam
3. Assistant Professor, Academic Faculty of Islamic Azad University of Semnan, academic email
Email: r.kohsari@semnaniau.ac.ir